

Matematika

III qism

3

UO'K: 51(075.3)
KBK 22.1ya72
R 42

Repyova I.V.
Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik,
III qism / I.V.Repyova. – Toshkent: "Novda Edutainment". 2023. – 132 b.

Taqrizchilar:

- N. M. Usmanova** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning oliy toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- O. Sh. Yevstavyeva** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Shartli belgilar:

**Og'zaki
topshiriq**

**Daftarda
ishlang**

**Mantiqiy
topshiriq**

**Juft bo'lib
ishlang**

Uyga vazifa

Eslatma: O'lchov birliklaridan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kattalik birliklarini qo'llash to'g'risida"gi 10.01.2018-yil 21-sonli qaroriga muvofiq foydalanildi.

ISBN 978-9943-9716-3-9

© I.V.Repyova
© "Novda Edutainment", 2023

Salom, aziz bolajonlar!

Uchinchi qismda biz yangi geometrik obyektlar – to'g'ri to'rtburchaklar, parallelepipedlar va ularning elementlari bilan tanishamiz, shuningdek, aylana yasashni o'rganamiz va aylana bilan qanday geometrik shakllar bog'liqligini bilib olamiz. Biz sonli nurning yangi imkoniyatlarini ko'ramiz va uning matematik amallar bilan qanday bog'liqligini bilib olamiz. Biz zamonaviy texnologiyalardan foydalanganda bilimlarimizni qanday qo'llashni o'rganamiz. Yangi mavzularni o'rganar ekanmiz, mumtoz va zamonaviy san'at turlari bilan tanishamiz.

69. Kilogramm va gramm

Yondosh mavzu:
tarozilar.

Massa, tarozi,
grammlar, kilogrammlar.

1. Rasmlarga qarab qaysi obyekt eng og'ir va qaysi biri eng yengil ekanini aniqlang.

Yengil jismlarning massasini kichikroq birliklar – grammlarda o'lchash mumkin.

O'qilishi: bir kilogramm ming grammga teng.

Yozilishi: 1 kg = 1000g.

2. Grammlarda ifodalang va massalarning qiymatlarini o'sish tartibida ayting.

20kg

200g

3000g

2kg

3kg 200g

3. Har bir predmetning massasini grammlarda aniqlang.

4. Savollarga javob bering.

a) Xaridning unumiy massasi qanday?

b) Kim ko'p va qancha ko'p yukni ko'tarib kelgan?

2 kg 960 g

4 kg 280 g

3 kg 750 g

2 kg 460 g

5. Kilogrammlarga aylantiring va ularni taqqoslang.

5 620 g 6 520 g

7 134 g 1 734 g

12 098 g 1 298 g

5 000 g 3 999 g

6. Grammlarga aylantiring va ularni hisoblang.

4 kg 309 g + 2 kg 293 g

2 kg 760 g · 2

8 kg 129 g – 5 kg 37 g

3 kg 227 g : 7

7. Bir xalta shakarining massasi 1 kg 980g, bir xalta tariqning massasi esa bir xalta shakardan 3 marta kam. Bir xalta unning massasi shakar va tariqning birgalikdagi massasiga teng. Bir xalta unning massasi qancha?

8. Rasm bo'yicha ifodalar tuzing. Ularning qiymatlarini hisoblang.

75 g

125 g

120 g

250 g

10 g

150 g

50 g

250 g

100 g

O'zingiz uchun sabzavot va mevalar to'plamini o'ylab toping. Ularning massasi qancha bo'lishini ayting?

69. Kilogramm va gramm

9. Ifodalarni yozing. Bo'sh kataklarga tushirib qoldirilgan sonlarni shunday qo'yingki, natijada to'g'ri tengliklar hosil bo'lsin. Ifodalar ostidagi sonlar amallar natijalarini ko'rsatadi.

$$\square - \square \cdot \square + \square = 72$$

Diagram showing the calculation: $9 - 56 + 72 = 72$. The numbers 9, 56, and 72 are placed in boxes below the equation, with dashed lines connecting them to the corresponding parts of the expression.

$$(\square - \square) \cdot \square + \square = 100$$

Diagram showing the calculation: $(9 - 54) \cdot 100 + 100 = 100$. The numbers 9, 54, and 100 are placed in boxes below the equation, with dashed lines connecting them to the corresponding parts of the expression.

10. Ifodalarda qavslarni shunday qo'yingki, natijada ularning qiymati 96 ga teng bo'lsin.

$$24 + 40 : 8 - 3 \cdot 9$$

$$5 + 52 - 45 \cdot 13$$

11. Barcha tarozilar muvozanat holatda. 5 ta kvadratning massasini sharchalarda ifodalang.

12. Grammlarga aylantiring va hisoblang.

$$(6 \text{ kg } 87 \text{ g} + 1 \text{ kg } 242 \text{ g}) \cdot 2$$

$$7 \text{ kg } 920 \text{ g} \cdot 3 - 3 \text{ kg } 402 \text{ g} : 7$$

$$3 \cdot (4 \text{ kg} - 1 \text{ kg } 159 \text{ g}) + 2 \text{ kg } 500 \text{ g} \cdot 2$$

$$5 \text{ kg } 781 \text{ g} : (480 - 21 \cdot 17)$$

13. Aziza 1 kg 500g olma, 1 kg 200g olcha va olcha qancha bo'lsa, shuncha qulupnay sotib oldi. U xarid qilgan barcha mevalarni 5kg ga mo'ljallangan xaltada olib keta oladimi?

Yondosh mavzu:
yuklarni tashish.

Massa, vazn,
tonna, sentner.

1. Har bir yuk qaysi transportda tashilishini aniqlang.

$$28 \cdot (36 + 42) - 1178$$

2972

$$(95 - 78) \cdot 79 + 1629$$

4004

$$5978 - (768 : 4 + 1782)$$

1006

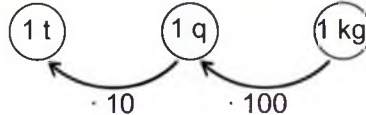
Og'ir jismlarning massasini katta birliklar: tonna va sentnerlarda o'lchash mumkin.

O'qilishi: bir tonna ming kilogrammga teng.

Yozilishi: $1t = 1000kg$

O'qilishi: bir sentner yuz kilogrammga teng.

Yozilishi: $1q = 100kg$

2. Berilgan o'lchov birligiga aylantiring.

$$2000\text{ kg} = \square\text{ t}$$

$$1700\text{ kg} = \square\text{ q}$$

$$320\text{ q} = \square\text{ t}$$

3. Qulay massa birliklarida hisoblang.

$$243 \text{ kg} + 4 \text{ t}$$

$$12 \text{ q} - 628 \text{ kg}$$

$$27 \text{ t} - 344 \text{ kg}$$

$$7 \text{ t} - 21 \text{ q}$$

$$32 \text{ t} + 12 \text{ q}$$

$$4 \text{ t} + 629 \text{ kg}$$

4. Joylashtiring:

a) o'sish tartibida:

20 kg, 20 q, 20 t, 240 kg, 8 kg, 800 kg;

b) kamayish tartibida:

900 kg, 90 t, 390 kg, 3 q, 93 q, 30 q.

5. Massasi 2q 86kg bo'lgan dastgoh yog'och yashikda tashiladi. Yog'och yashikning massasi dastgohning massasidan 11 marta kichik. Umumiy yukning massasi qancha?

6. Yashikda yozilgan "netto" so'zi yashik ichidagi narsaning qadoqsiz sof massasini bildiradi. Olmaning sof massasini toping.

Yashik bilan
birga massasi

31 kg 200 g

Yashikning
massasi

3 kg 600 g

Massa "netto" –
yashiksiz massasi

?

7. Agar baliqning netto massasi:

$$(5680 \cdot 420 + 5789400) : 5000 - 1495 \text{ g};$$

bankaning massasi:

$$(71 \cdot 5010 - 355455) : 15 \text{ g}$$

bo'lsa, konservali bankaning umumiy massasini toping.

8. Madina buvisiga jo'natma yubormoqchi. Jo'natmaning massasi 8 kg. Unga eng arzon yetkazib berish usulini tanlashga yordam bering.

Har bir kilogramm
jo'natma uchun
67 000 so'm.

Jo'natma uchun
100 000 so'm +
jo'natmaning har
bir kilogrami uchun
23 000 so'm.

Hamma jo'natma
uchun 300 000 so'm.

9. Batareykali fonarcha 15 000 so'm turadi. Yusuf o'z puliga fonarcha yoki 4 ta batareyka sotib olishi mumkin. Uning qancha puli bor? Batareyka qancha turadi?

10. Hisoblang.

$$4 \text{ q } 7 \text{ kg} + 2 \text{ t } 98 \text{ kg} - 1 \text{ t } 361 \text{ kg}$$

$$(5 \text{ t} - 9 \text{ q } 44 \text{ kg}) : 4$$

$$3 \cdot (7 \text{ kg } 24 \text{ g} - 5 \text{ kg } 9 \text{ g})$$

11. Masalaning savollariga javob bering.

Onam qarindoshlari uchun yong'oq, mayiz va quritilgan o'rikdan jo'natma yig'di. U 3 kg 270 g yong'oq, yong'oqdan 1 kg 150 g ko'p mayiz, mayizdan 960 g kam quritilgan o'rik qo'ydi.

- Jo'natmaning massasi qancha?
- Jo'natmaning massasi 10 kg dan oshmasligi kerak. Onam bu qoidaga amal qilganmi?

Mundarija

Muqaddima	3
69. Kilogramm va gramm	4
70. Tonna va sentner	7
71. Massa birliklari	10
72. Uzunlik birliklari	13
73. Uzunlik birliklari	16
74. Uzunlik birliklari va ularning bog'liqligi	19
75. Yuz birliklari	22
76. Yuz birliklari	25
77. Yuz birliklari va ular orasidagi bog'lanishlar	28
78. Masalalar yechish	31
79. Hajm birliklari	34
80. Hajm birliklari va ular orasidagi bog'lanishlar	37
81. Masalalar yechish	40
Yakuniy dars	43
82. Yuzlarni paletka yordamida hisoblash	45
83. Yuzlarni paletka yordamida hisoblash	48
84. Parallelepiped va kub	51
85. Kub qirralari uzunliklari yig'indisi	54
86. To'g'ri burchakli parallelepiped qirralari uzunliklari yig'indisi	56
87. Kubning yoyilmasi	58
88. To'g'ri burchakli parallelepipedning yoyilmasi	61
89. Doira va aylana	64
90. Aylana yasash	67
91. Aylana yordamida naqsh chizish	70
92. Doirani teng bo'laklarga bo'lish	72
93. Doiraning ulushlari	75
94. Doiraning ulushi. Soatlar va minutlar	78
95. Sonning ulushini topish	81
Yakuniy dars	84

96. Parallel to'g'ri chiziqlar	86
97. Perpendikular to'g'ri chiziqlar	89
98. Koordinata nuri	92
99. Koordinata nuri yordamida taqqoslash	95
100. Tenglik va tengsizliklar	98
101. Sonli nur yordamida qo'shish va ayirish	101
102. Sonli nur yordamida masalalar yechish	104
103. Sodda tenglamalar	107
104. Tengsizliklarni sonli nur yordamida yechish	109
105. Koordinata burchagi	112
106. Koordinata burchagida nuqtalar yasash	115
107. O'qli simmetriya	117
108. Simmetrik shakllar	120
109. Tarkibli tenglamalar	123
110. Tenglamalarni soddalashtirish	126
Yakuniy dars	127

veb-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com veb-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga

murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

3-sinf matematika III qism kitobini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

[@Maktablar_uchun_hujjatlar](https://t.me/@Maktablar_uchun_hujjatlar)

DIQQAT!!!

Bu hujjatni hech kimga tarqatmaslik sharti bilan olishingiz mumkin.

Sizga bu **OMONAT qilib beriladi.**

To'liq holda olganingizdan so'ng:

Faqat o'zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet veb-saytlarga joylamang.

Telegram orqali kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA HIYONAT

QILMANG.